

Dosarul nr. 2ra-1375/18

Prima instanță: Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani (jud: C. Valah)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: A. Panov, V. Buhnaci, M. Anton)

ÎNCHEIERE

05 septembrie 2018

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție,

în componența:

Președintele completului, judecătorul
judecătorii

Iulia Sîrcu
Galina Stratulat
Victor Burduh

examinând, fără înștiințarea participanților la proces, chestiunea privind admisibilitatea recursurilor declarate de Serghei Lupan, Victor Astahov și Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Serghei Lupan și Victor Astahov împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, intervenient accesoriu Procuratura Generală, cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală,

împotriva deciziei din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova și menținută hotărârea din 07 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani,

c o n s t a ț ă :

La 31 ianuarie 2017, Serghei Lupan și Victor Astahov au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției cu privire la repararea prejudiciului material și moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală.

În motivarea acțiunii reclamanții au indicat că la data de 24 martie 2016, de către Secția Urmărire Penală a Inspectoratului de Poliție Botanica, mun. Chișinău, a fost intentată cauza penală conform semnelor componente de infracțiune prevăzută de art. 145 alin. (2) lit. j) Cod penal - omorul săvârșit cu deosebită cruzime. Motivul pornirii urmăririi penale a servit faptul că la 24 martie 2016, în jurul orei 09:20, pe teritoriul SA „Signal” a fost depistat cadavrul lui Pîrvan Veaceslav, având semne evidente de moarte violentă. Urmare, la 28 martie 2016 a fost reținut Lupan Serghei, iar la 29 martie 2016 - Astahov Victor, fiind bănuți de organul de urmărire penală de comiterea omorului persoanei menționate.

Serghei Lupan și Victor Astahov au invocat că la 29 martie 2016 de către procurorul în Procuratura sect. Botanica mun. Chișinău, Roman Rusu, a fost emisă ordonanța privind efectuarea percheziției la domiciliul reclamantului Victor Astahov. Iar prin ordonanța din 31 martie 2016 a Procuraturii sect. Botanica, mun. Chișinău, a fost pus sub învinuire Serghei Lupan, fiindu-i incriminată comiterea infracțiunii prevăzute de

art. 145 alin. (2) lit. i) și j) Cod penal – omorul săvârșit de două sau mai multe persoane cu deosebită cruzime. Prin încheierea din 31 martie 2016 a Judecătorei Botanica mun. Chișinău, s-a aplicat în privința lui Serghei Lupan măsura preventivă sub formă de arest preventiv pe un termen de 20 de zile, cu evidența termenului de arest din 28 martie 2016, ora 23:00 până la 17 aprilie 2016, ora 23:00. De asemenea, în aceeași zi, Judecătoria Botanica mun. Chișinău a emis o încheiere de aplicare în privința lui Victor Astahov a măsurii preventive sub formă de arest preventiv pe un termen de 20 de zile, cu evidența termenului de arest din 29 martie 2016, ora 10:15 până la 18 aprilie 2016, ora 10:15.

Reclamanții au afirmat că la aplicarea arestului preventiv, instanța de judecată li-a motivat încheierile prin faptul că dâșii ar fi comis o infracțiune intenționată, excepțional de gravă, nu dispun de un loc de muncă și o sursă sigură de venit, iar aflându-se la libertate pot comite noi infracțiuni, împiedica stabilirea adevărului în procesul penal și se pot eschiva de la organul de urmărire penală și instanța de judecată. La 05 aprilie 2016 și 07 aprilie 2016, Curtea de Apel Chișinău a respins recursurile declarate împotriva încheierilor din 31 martie 2016 a Judecătorei Botanica mun. Chișinău, dâșii rămânând în arest preventiv.

Serghei Lupan și Victor Astahov au menționat că, fiind audiați în calitate de învinuiți, nu au recunoscut vinovăția în comiterea infracțiunii incriminate. Potrivit raportului de expertiză medico-legală nr. 651 din 17 mai 2016, la examinarea medico-legală a cadavrului lui Pîrvan Veaceslav s-au depistat plăți tăiate și înțepate nepenetrante, oarbe pe membrele superioare și inferioare, ce au fost produse cu 30-40 de minute înainte de deces și nu au legătură cauzală cu decesul, iar la persoane vii condiționează dereglarea sănătății de scurtă durată și conform acestui criteriu se califică ca vătămare ușoară, plăgi mușcate și rupte, care au fost produse post mortem posibil prin multiple mușcări de către animale carnivore și din acest motiv, nu se supun calificării medico-legale. Astfel, potrivit raportului de expertiză medico-legală, moartea lui Veaceslav Pîrvan a survenit în rezultatul hipotermiei generale (refrigerării). În consecință, la 30 septembrie 2016 Procuratura sect. Botanica, mun. Chișinău a emis ordonanța de scoatere de sub urmărire penală a lui Serghei Lupan și Victor Astahov, deoarece nu există faptul infracțiunii, procesul penal fiind clasat.

Reclamanții au susținut că au fost informați de către Procuratura sect. Botanica, mun. Chișinău despre faptul că au fost scoși de sub urmărire penală la 07 octombrie 2016, prin scrisorile nr. 18-10998 și nr. 18-1100. Astfel, din momentul clasării cauzei penale, toate acțiunile procedurale petrecute în cadrul cauzei penale sunt de drept ilegale, fiind de fapt erori judiciare, perchezițiile, reținerea și recunoașterea lor în calitate de învinuiți, aplicarea măsurii preventive sunt ilegale și le-au prejudiciat drepturile fundamentale și anume, dreptul de a nu fi urmărit penal pe nedrept, dreptul de a nu fi privat de libertate, inviolabilitatea domiciliului. Toate acțiunile procesuale le-au cauzat un profund stres și neliniște, întrucât anterior nici unul din ei nu a fost în conflict cu legea, neavând antecedente penale. Au stat în detenție 21 de zile, iar stresul cauzat de gravitatea acuzațiilor aduse și de impactul acțiunilor de urmărire penală a fost extraordinar de puternic, fapt care justifică pe deplin pretențiile lor de reparare a prejudiciului moral.

La fel, fiind învinuiți în comiterea unei infracțiuni excepțional de grave și arestați preventiv, au suportat și prejudiciu material, Astahov Victor achitând apărătorului său

onorariu de 4000 de lei, iar Lupan Serghei – 5000 de lei, ultimul suportând și cheltuieli pentru alimente și medicamente în penitenciar în sumă de 1541,42 lei.

Serghei Lupan și Victor Astahov au solicitat încasarea din bugetul de stat în beneficiul lor a sumei de 50 000 de lei pentru fiecare cu titlu de prejudiciu moral, încasarea din bugetul de stat în beneficiul lui Serghei Lupan a sumei de 5000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică și sumei de 1541,42 lei - costul alimentelor și medicamentelor transmise în penitenciar, încasarea din bugetul de stat în beneficiul lui Victor Astahov a sumei de 4000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică, precum și încasarea din bugetul de stat în beneficiul reclamantilor a câte 3000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică acordată în prezentul proces.

La 06 martie 2017, a fost atrasă în proces în calitate de intervenient accesoriu Procuratura Generală.

Prin hotărârea din 07 august 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, acțiunea a fost admisă parțial și s-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Lupan Serghei suma de 1541,42 lei cu titlu de prejudiciu material – costul alimentelor și medicamentelor transmise în penitenciar, suma de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și 3000 de lei – cheltuieli de asistență juridică, în total 14 541,42 lei. S-a încasat din bugetul de stat prin intermediul Ministerului Justiției în beneficiul lui Astahov Victor suma de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral și 3000 de lei – cheltuieli de asistență juridică, în total 13 000 de lei. În rest, acțiunea a fost respinsă ca fiind neîntemeiată.

Prin încheierea din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost restituită cererea de apel declarată de către avocatul stagiar Alina Morărescu, în interesele lui Serghei Lupan și Victor Astahov, ca fiind depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel.

Prin decizia din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, a fost respins apelul declarat de Ministerul Justiției și menținută hotărârea din 07 august 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani.

Pentru a decide astfel, instanțele ierarhic inferioare au constatat că Lupan Serghei și Victor Astahov dispun în temeiul art. 390 alin. (3) Cod de procedură penală, art. 3, 6 și 10 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești nr. 1545 din 25 februarie 1998, de dreptul de a recupera prejudiciul cauzat în legătură cu acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală în sensul definit la art. 2 din Legea menționată. Prin urmare, instanțele de judecată au conchis că suma de 10 000 de lei cu titlu de prejudiciu moral reprezintă o sumă rezonabilă și echitabilă în raport cu suferințele provocate, reclamantilor urmând a le fi compensat parțial și prejudiciul material suportat.

La data de 17 mai 2018, Ministerul Justiției a declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea deciziei din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 07 august 2017 a Judecătorei Chișinău, sediul Buiucani, cu pronunțarea unei noi hotărâri de respingere integrală a acțiunii.

În susținerea recursului, recurentul a invocat că este eronată concluzia instanțelor ierarhic inferioare cu privire la repararea prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, or, pentru aplicabilitatea prevederilor Legii nr. 1545 din 25 februarie 1998, necesită de a fi întrunite cumulativ atât circumstanțele prevăzute de

art. 6 – dreptul la repararea prejudiciului, cât și de art. 3 – cazurile de reparare a prejudiciului material și moral. Astfel, deși într-adevăr în privința lui Lupan Serghei și Victor Astahov a fost emisă ordonanță de scoatere de sub urmărire penală, existența unui act jurisdicțional de achitare nu denotă faptul că organul de urmărire penală a admis careva acțiuni ilicite. Efectuarea măsurilor operative de investigație este obligația organului de urmărire penală, care are drept scop de a descoperi circumstanțele și persoana care a comis infracțiunea.

La data de 23 iunie 2018 și Lupan Serghei și Astahov Victor, reprezentați de avocatul Petru Balan, au declarat recurs împotriva deciziei instanței de apel, solicitând admiterea recursului, casarea integrală a deciziei 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău și a hotărârii din 07 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, cu pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a acțiunii.

În motivarea recursului, recurenții au indicat că instanța de apel a interpretat în mod eronat legea și neîntemeiat a menținut hotărârea Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, prin care acțiunea a fost admisă doar parțial.

Astfel, consideră Lupan Serghei și Astahov Victor că au prezentat probe suficiente și concludente, care confirmă suportarea prejudiciului material și moral în urma acțiunilor ilicite ale organului de urmărire penală, toate acțiunile procesuale efectuate cauzându-le un profund stres și neliniște, întrucât au petrecut în detenție 21 de zile, fiind acuzați de omor premeditat.

Totodată, recurenții au invocat că nu au fost înștiințați legal despre ședința instanței de apel din 22 februarie 2018, dându-i având certitudinea că dosarul este transmis la Curtea Supremă de Justiție pentru examinarea recursului lor declarat la 05 februarie 2018 împotriva încheierii din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, prin care apelul lor a fost restituit. Prin urmare, instanța de apel a examinat contrar prevederilor legii procesuale apelul declarat de Ministerul Justiției înainte de examinarea recursului împotriva încheierii din 07 decembrie 2017.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) Cod de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Materialele dosarului atestă faptul că decizia din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău redactată integral, a fost expediată în adresa recurenților la 19 aprilie 2018, potrivit scrisorii de însoțire nr. 4886 (f.d. 153), fiind recepționată de către avocatul Balan Petru la 23 aprilie 2018 (f.d. 202), lipsind însă date cu privire la recepționarea deciziei de către Ministerul Justiției.

În circumstanțele relevate, recursurile declarate de Ministerul Justiției la 17 mai 2018 și de către Lupan Serghei și Astahov Victor, reprezentați de avocatul Petru Balan, la 23 iunie 2018, se consideră a fi depuse în termenul prevăzut de lege.

În adresa părților a fost expediată copia recursurilor declarate de Lupan Serghei, Astahov Victor și Ministerul Justiției, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

La 13 iulie 2018, Procuratura Generală a depus referință, prin care a susținut poziția Ministerului Justiției și a considerat neîntemeiate argumentele recurenților Lupan Serghei și Astahov Victor, solicitând respingerea cererii de recurs declarată de ultimii. A menționat că la caz nu există nici un act procedural definitiv și irevocabil a judecătorului

de instrucție sau a organului ierarhic superior, prin care s-a stabilit ca fiind ilegale acțiunile organului de urmărire penală.

Examinând temeiurile recursurilor în raport cu materialele cauzei civile și obiecțiile expuse în referință, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că recursurile declarate de Lupan Serghei, Astahov Victor și Ministerul Justiției sunt inadmisibile, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 429 alin. (5) Cod de procedură civilă, nu pot fi atacate cu recurs hotărârile în a căror privință persoanele indicate la art. 430 nu au folosit calea apelului prevăzută de lege.

Conform art. 430 lit. a) Cod de procedură civilă, sunt în drept să declare recurs părțile și alți participanți la proces.

În conformitate cu art. 433 lit. a) Cod de procedură civilă, cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care recursul nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. (2), (3) și (4).

Conform prevederilor art. 432 alin. alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă, se consideră că normele de drept material au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care instanța judecătorească:

- a) nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată;
- b) a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată;
- b¹) a aplicat o lege care a fost declarată neconstituțională;
- c) a interpretat în mod eronat legea;
- d) a aplicat în mod eronat analogia legii sau analogia dreptului.

Se consideră că normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat în cazul în care:

- a) cauza a fost judecată de un judecător care nu avea dreptul să participe la judecarea ei;
- b) cauza a fost judecată în absența unui participant la proces căruia nu i s-a comunicat locul, data și ora ședinței de judecată;
- c) în judecarea cauzei au fost încălcate regulile privind limba de desfășurare a procesului;
- d) instanța a soluționat problema drepturilor unor persoane care nu au fost implicate în proces;
- e) în dosar lipsește procesul-verbal al ședinței de judecată;
- f) hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin. (3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Din suportul prezent la actele cauzei se atestă faptul că prin încheierea din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, a fost restituită cererea de apel declarată de către avocatul stagiar Alina Morărescu, în interesele lui Serghei Lupan și Victor Astahov, ca fiind depusă de o persoană care nu este în drept să declare apel. Iar prin decizia din 06 iunie 2018 a Curții Supreme de Justiție, a fost respins recursul declarat de

avocatul Petru Balan în numele lui Serghei Lupan și Victor Astahov, fiind menținută încheierea din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău.

În circumstanțele enunțate și în contextul nomelor de drept citate supra, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție constată că recurenții Serghei Lupan și Victor Astahov nu-și pot exercita dreptul legal de a ataca în ordine de recurs decizia din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, or, apelul declarat de avocatul stagiar Alina Morărescu, în interesele lui Serghei Lupan și Victor Astahov, a fost restituit, iar prin decizia din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, hotărârea primei instanțe a fost menținută.

Totodată, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție reține că deși sunt întemeiate argumentele recurenților Serghei Lupan și Victor Astahov cu privire la examinarea contrar prevederilor legii procesuale civile a apelului declarat de Ministerul Justiției înainte de examinarea recursului împotriva încheierii din 07 decembrie 2017, în consecință cauza fiind examinată în ordine de apel în lipsa lor, dâșii fiind ferm convinși că dosarul este transmis la Curtea Supremă de Justiție pentru examinarea recursului împotriva încheierii de restituire a apelului, recurenții-reclamanți nu solicită restituirea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, ci casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, cu pronunțarea unei hotărâri noi de admitere integrală a acțiunii.

Astfel, recurenții Serghei Lupan și Victor Astahov au pierdut în consecință dreptul de a ataca cu recurs decizia din 22 februarie 2018 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost menținută hotărârea din 07 august 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani.

În susținerea opiniei enunțate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție invocă și decizia Curții Europene a Drepturilor Omului speța *Manuel da Silva Reis contra Portugaliei* din 11 ianuarie 2005, prin care un capăt de plângere a fost declarat inadmisibil ca urmare a neepuizării căilor interne de atac, și anume neexercitarea de către reclamanți din culpa lor a căii de atac apelul.

Cât privește recursul declarat de Ministerul Justiției, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că acesta nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 432 alin. alin. (2), (3) și (4) Cod de procedură civilă.

Or, argumentele invocate în recurs sunt similare celor indicate pe parcursul examinării cauzei în prima instanță și în cea de apel, în privința cărora s-au expus instanțele ierarhic inferioare.

Prin urmare, argumentele recursului declarat de Ministerul Justiției se referă doar la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către instanțele ierarhic inferioare și nu relevă încălcarea esențială sau aplicarea eronată a normelor de drept material sau de drept procedural, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate și urmează a fi respinse.

Completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție accentuează că recursul exercitat conform Secțiunii a II-a din Codul de procedură civilă are caracter devolutiv numai asupra problemelor de drept material și de drept procedural, verificându-se exclusiv legalitatea deciziei adoptate, dar nu și temeinicia în fapt a acesteia.

Distinct de cele relatate, se reiterează că conform jurisprudenței degajate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, recursurile trebuie să fie efective, adică să dispună de puterea de a îndrepta în mod direct starea de lucruri (speța Purcell c. Irlandei, decizia cu privire la admisibilitate din 16 aprilie 1991), însă motivele recursului invocate în speță sunt similare celor indicate în procesul judecării cauzei, asupra cărora instanța de apel s-a pronunțat deja în modul corespunzător.

În circumstanțele menționate, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a considera recursurile declarate de Lupan Serghei, Victor Astahov și Ministerul Justiției, ca inadmisibile.

În conformitate cu prevederile art. art. 269-270, art. 429 alin. (5), 431 alin. alin. (1) și (2), art. 433 lit. a) și art. 440 Cod de procedură civilă, completul Colegiului civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursurile declarate de Lupan Serghei, Victor Astahov și Ministerul Justiției al Republicii Moldova se consideră inadmisibile.

Încheierea este irevocabilă.

Președintele completului,
judecătorul

Iulia Sîrcu

judecătorii

Galina Stratulat

Victor Burduh